

PRIMENA NUŽNE ODBRANE U PRAKSI OKRUŽNOG SUDA U NIŠU

Pojam i pravni osnov nužne odbrane. Nužna odbrana je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od sebe ili drugog odbije istovremeni protivpravni napad (čl. 11 st. 2 KZ). U smislu našeg Krivičnog zakona delo učinjeno u nužnoj odbrani nije krivično delo zato što posotjanje nužne odbrane isključuje društvenu opasnost i protivpravnost dela. To znači, ako sud u postupku ustanovi da je delo učinjeno u nužnoj odbrani ima doneti oslobađajuću presudu zbog nepostojanja krivičnog dela. Prema tome, nužna odbrana je osnov koji isključuje postojanje krivičnog dela.

Kako u teoriji tako i u zakonodavstvu većine zemalja opšte je prihvaćeno gledište da onaj koji izvrši neko delo u nužnoj odbrani ne može biti kažnjen za to delo. Međutim, kada treba odrediti razloge kojih se delo izvršeno u nužnoj odbrani ne kažnjava, onda među teoretičarima ne postoji saglasnost. Tako, u objašnjenju pravnog osnova nužne odbrane postoje uglavnom dve teorije: subjektivna i objektivna teorija.

Prema subjektivnoj teoriji, koju zastupaju stariji teoretičari, lice koje je izvršilo delo u nužnoj odbrani ne može biti kažnjeno zbog toga što se u trenutku odbijanja napada nalazilo u neuračunljivom stanju zbog dejstva afekata te kod njega nema vinosti.¹ Objašnjenje ove teorije ne može se prihvatiti iz dva razloga: prvo, što se onaj koji dela u nužnoj odbrani ne mora uvek nalaziti u neuračunljivom stanju i, drugo, što pravo na nužnu odbranu ne priznaje zbog postojanja afektivnog stanja u kome se lice našlo, već zato što se smatra da je odbrana bila neophodno potrebna.

Prema drugoj, objektivnoj teoriji, nužna odbrana predstavlja jedno pravo na osnovu koga učinilac krivičnog dela izvršenog u nužnoj odbrani ima ovlašćenje da pod određenim uslovima povredi dobro napadača. Međutim, kada treba odrediti iz kojih razloga se priznaje pravo na nužnu odbranu, pristalice objektivne teorije nisu saglasne. Tako, po jednim, pravo nužne odbrane izvire iz prirodnog prava; po drugim, to pravo je zasnovano na društvenom ugovoru; po trećima pravo na nužnu odbranu vrši se iz motiva koji su pravno i socijalno dopušteni, itd.

Danas je u većini zakonodavstva prihvaćeno objektivno shvatanje po kome delo izvršeno u nužnoj odbrani nije ni protivpravno ni društveno opasno, pa prema tome nije ni krivično delo. Ovo zbog toga što napad na

---

1) Vidi: Dr Ljubiša Jovanović: Krivično pravo — Opšti deo, Beograd, 1969. str. 98.

izvesno pravno zaštićeno dobro predstavlja protivpravnu i društveno opasnu radnju. Lice koje se brani od takvog napada odbija jednu protivpravnu i društveno opasnu radnju spasavajući svoje ili tuđe dobro povredom sličnog dobra napadača. Njegova odbrana nije protivpravna jer je nastala odbijanjem protivpravnog napada, a nije ni društveno opasna jer je sačuvano napadnuto dobro uz nužnu žrtvu sličnog napadačevog dobra.² Ovo shvaćanje koje se smatra vladajućim, prihvaćeno je i u našoj teoriji i zakonodavstvu.

Elementi nužne odbrane. Iz zakonske definicije o nužnoj odbrani, koju smo napred izložili, proizilazi da kod svake nužne odbrane mora da postoje dva elementa: **n a p a d i o d b i j a n j e n a p a d a**. Da bi ova dva elementa bila pravno relevantna potrebno je da ispunjavaju određene uslove. Ukoliko ne ispunjavaju te uslove ne može se govoriti o postojanju nužne odbrane.

1. **Napad i uslovi napada.** Napad u krivično-pravnom smislu je svaka radnja koja je upravljena na povredu ili ugrožavanje nekog zakonom zaštićenog interesa ili pravnog dobra. Po pravilu, napad može biti izvršen samo činjenjem.³ Izuzetno, napad može biti izvršen i načinjnjem samo kod komisivno-omisivnim krivičnih dela tj. kod onih krivičnih dela koja se mogu izvršiti kako činjenjem tako i nečinjenjem. Tako, npr ubistvo se po pravilu vrši činjenjem, ali se može izvršiti i nečinjenjem u slučajevima nedavanja hrane detetu ili lekova bolesniku. Sa stanovišta nužne odbrane napad mora da ispunjava određene uslove. Razmotrimo ukratko te uslove.

a) Subjekt napada može biti samo čovek. Ukoliko napad dolazi od životinje ili neke prirodne sile, onda postoji opasnost kao element krajnje nužde, ali ne i nužne odbrane.

b) Napad može biti upravljen protiv bilo kojeg pravnog dobra. Ranije se smatralo da napad može biti upravljen samo protiv života i tela. Međutim, danas se smatra da predmet napada mogu biti sva pravna dobra⁴, tj. kako dobra fizičkih lica, tako i dobra pravnih lica.

c) Napad mora biti protivpravan. Napad je protivpravan kada je protivan nekom pravnom propisu, tj. kada se ne vrši na osnovu nekog zakonskog ovlašćenja.⁵ To znači, da napad koji je preduzet na osnovu zakonskog ovlašćenja nije protivpravan napad, te protiv takvog lica nije dozvoljena nužna odbrana. Međutim, ako neko od ovlašćenih lica prekorači zakonom predviđeno ovlašćenje, onda se taj napad pretvara u protivpravni napad i protiv njega je dopuštena nužna odbrana.

Pravo na nužnu odbranu postoji bez obzira da li je napadač svestan protivpravnosti napada ili ne.⁶ To znači, da je nužna odbrana dopuštena i protivu neuračunljivih lica. Naime, protivpravnost se ovde ima shva-

2) Dr Lj. Jovanović, isto delo, str. 99.

3) Vidi: N. Srzentić — Dr A. Stajić: Krivično pravo — Opšti i Posebni deo,

4) Dr M. Aćimović: Krivično pravo — Opšti deo, Subotica, 1937, str. 73
Sarajevo, 1966, str. 81.

5) Dr Lj. Jovanović, isto delo, str. 100

6) Dr Lj. Jovanović, isto delo, str. 100.

titi objektivno. Dakle, napadač ne mora biti svestan napada. Objektivna protivpravost postoji i onda kada je napad izazvan krivicom napadnutoga. Međutim, u teoriji je sporno pitanje da li je napad protivpravan ako je namerno izazvan da bi se iskoristio kao povod za nanošenje povrede napadaču. Po jednom shvatanju, i u tom slučaju treba priznati pravo na nužnu odbranu.⁷ Međutim, po drugom shvatanju, u ovakvom slučaju napadnuti nema pravo na nužnu odbranu, jer on zloupotrebljava pravo, te zbog toga ne može ni tražiti pravnu zaštitu za svoj postupak.⁸ Mišljenja smo da je ovo drugo shvatanje pravilnije zbog toga što ono onemogućava zloupotrebu prava.

d) Napad mora biti stvaran. A napad je stvaran kad neposredno predstoji ili se vrši. Ako napad ne postoji stvarno, a on neće postojati, ako je lica imalo pogrešnu predstavu o napadu. U takvom slučaju neće postojati nužna odbrana, već tzv. putativna ili uobražena nužna odbrana. Po pravilu, putativna nužna odbrana ne isključuje postojanje krivičnog dela, ali može predstavljati jedan od osnova za isključenje vinosti kod učinioca krivičnog dela. Tako, ako izvršilac krivičnog dela, uz dužnu pažljivost nije mogao da oceni da je napad nestvaran, onda on neće odgovoriti za učinjeno krivično delo, jer je bio u neotklonjivoj zabludi. Međutim, ako je učinioc delo uz potrebnu pažljivost mogao da sazna da je napad nestvaran, onda će on odgovarati za delo iz nehata, ukoliko je ono kao takvo kažnjivo.

2. Odbijanje napada ili odbrana i uslovi za postojanje odbrane. Svaka radnja koja je upravljena na sprečavanje napada bilo povredom ili ugrožavanjem nekog dobra napadača predstavlja odbijanje napada. Kao i napad tako i odbijanje napada mora da ispunjava određene uslove, jer u protivnom takva odbrana nije pravno relevantna.

a) Odbrana se sastoji u odbijanju napada. Ukoliko odbrana nije upravljena na odbijanje napada, onda nema nužne odbrane. Znači, odbrana zavisi od postojanja napada.

b) Odbrana mora biti upravljena protiv napadača, i to protiv bilo kojeg njegovog dobra. Ako je napadnuti odbijanjem napada povredio dobro nekog trećeg lica, onda po pravilu, neće postojati nužna odbrana, već eventualno krajnja nužda. Znači, radnja odbijanja ne sme biti upravljena protiv trećih lica.⁹ Međutim, ako je napadač koristio dobra trećih lica za svoj napad, a napadnuti ta dobra povredi postojaće nužna odbrana.

c) Odbrana mora biti istovremena sa napadom. A odbrana je istovremena sa napadom kada je preduzeta u vreme kada napad neposredno predstoji ili je započeo pa još traje.¹⁰ Postavlja se sada pitanje kada napad neposredno predstoji? Napad neposredno predstoji kada se iz okolnosti datog slučaja može očekivati svakog trenutka stvarni napad. Prema tome,

7 Dr T. Zivanović: Osnovi krivičnog prava — Opšti deo, Beograd, 1935. god., str. 230.

8) N. Srzentić — Dr A. Stojić, isto delo, str. 81

9) Vladimir Timoškjin: Nužna odbrana; Sarajevo, 1939 god., str. 38.

10) Dr Ljubiša Jovanović, isto delo, str. 101.

odgovor na ovo pitanje zavisice od konkretne situacije datog događaja. Odbrana od budućeg napada nije dopuštena, ali je dopušteno preduzimanje izvesnih zaštitnih mera koje bi počele da deluju tek u trenutku napada.¹¹ Ako je napad započeo odbrana je protiv njega dopuštena sve dok napad traje. Prestankom napada prestaje i pravo na odbranu.

d) Odbrana mora biti neophodno potrebna za odbijanje napada. Odbrana je neophodno potrebna kada se napad nije mogao bez nje da odbije. Da li je odbrana neophodno potrebna faktičko je pitanje, koje u svakom konkretnom slučaju, sud treba da reši uzimajući u obzir sve okolnosti.

Osim toga, da bi odbrana bila neophodno potrebna mora postojati srazmernost između napada i odbrane, što znači da treba da postoji srazmernost u pogledu vrednosti napadnutog dobra i napadačevog dobra.¹² U pogledu ovog uslova u teoriji postoje dva shvatanja. Po jednom, užem shvatanju, nije potrebna srazmernost (ekvivalencija) između dobra napadnutog i povređenog dobra napadača. Međutim, po drugom shvatanju, između napadnutog i povređenog dobra mora da postoji srazmernost (ekvivalencija). Naš Krivični zakonik ništa ne govori o srazmernosti povrede između napadnutog pravnog dobra i dobra napadača koje se povređuje. Međutim, i naša teorija i praksa polaze od toga da između napadnutog i povređenog dobra mora da postoji izvesna srazmernost.¹³ Mišljenja smo da je ovkavo shvatanje pravilno, jer ono proizilazi i iz duha našeg socijalističkog prava. Tako, npr. ne može se pravdati ubistvo mališana zatečenog u krađi jagoda čak i ako ni posle upozorenja da će se pucati on nije prekinuo da bere jagode.

Prekoračenje nužne odbrane. Sam izraz »prekoračenje nužne odbrane« jasno upućuje na zaključak da se radi o slučaju kada napadnuto lice prekorači granicu odbrane koja je neophodno potrebna za odbijanje napada. A napadnuto lice će prekoračiti granicu nužne odbrane ako svojom odbranom nanese daleko veću povredu od one koja je njemu pretila, tj. ako napadaču povredi takvo dobro čija je vrednost nesrazmerno veća od vrednosti onog njegovog dobra koje je bilo napadnuto ili, pak, ako produži sa odbranom i posle prestanka odnosno odbijanja napada.¹⁴ U takvom slučaju učinilac odgovara za delo koje je učinio u prekoračenju nužne odbrane. Znači, za delo koje je učinjeno u prekoračenju nužne odbrane, učinilac odgovara kao i za svako drugo krivično delo, ukoliko kod izvršioca postoje uslovi za krivičnu odgovornost.

I naš Krivični zakonik predviđa odgovornost za učinioca takvog dela. Međutim, iako se za delo učinjeno u prekoračenju nužne odbrane odgovara po opštim propisima, isti zakonik predviđa u čl. 11 st. 3 mogućnost da se učinilac takvog dela blaže kazni ili, čak, i oslobodi od kazne. Ovakvu mogućnost zakonodavac je predvideo zato što smatra da napadnuto lice nije uvek u mogućnosti, zbog stanja u kome se nalazi (uzbuđenja,

11) Dr Janko Tahović: Krivično pravo — Opšti deo, Beograd, 1961. god. str. 125.

12) N. Srzentić — Dr A. Stajić, isto delo, str. 83.

13) Dr Bogdan Zlatarić: Krivični zakonik u praktičnoj primeni; Zagreb, I svezak, 1956, str. 53.

14) Dr Lj. Jovanović, isto delo, str. 103.

straha, jake razdraženosti ili prepasti), da oceni granicu neophodne odbrane. Stoga je zakonodavac dao mogućnost sudu da takvog učinioca krivičnog dela može da blaže kazni (čl. 43 KZ) ili, čak, ako se radi o jakoj razdraženosti ili prepasti da ga oslobodi od kazne (čl. 44 KZ).

Nužna odbrana u sudskoj praksi. U praksi Okružnog suda u Nišu od 1961 — 1971. godine pojavilo se, prema pregledanoj sudskoj evidenciji, 20 slučajeva nužne odbrane i 7 slučajeva prekoračenja nužne odbrane. Ova evidencija pokazuje sledeće stanje prema krivičnim delima:

Krivično delo			Čisti slučajevi nužne odbrane	Prekoračenje nužne odbrane	Ukupan broj
čl. 141	čl. 142	čl. 135 Kz			
9	7	11	20	7	27

Iz datog pregleda može se zaključiti da sva ova dela koja su izvršenja u nužnoj odbrani ili u prekoračenju nužne odbrane spadaju u glavu XII KZ, tj. u krivična dela protiv života i tela, ukoliko bi predstavljala krivična dela. Najkraće rečeno, činjenična stanja kod predmeta nužne odbrane sastojala su se u tome što je u jednom slučaju sud ocenio da je bila neophodno potrebna odbrana optuženog koji je izbo nožem povređenog, kada ga je povredni udario sekirrom a pri tome ga je žena povređenog držala s leđa (K — 71/62). U drugom slučaju, optuženi je lišio života svoga oca, pošto ga je ovaj predhodno uhvatio za grudi i istog trenutka zamahnuo nožem da ga ubije (K — 180/62). U trećem slučaju, optuženi je oštećenom odgrizao jedan deo levog uha u momentu kada ga je oštećeni udario držalicom od sekire (K — 30/71), itd.

Kod predmeta prekoračenja nužne odbrane činjenično stanje sastojalo se na primer u tome što je u jednom slučaju optuženi nožem naneo smrtonosne povrede napadaču kada ga je ovaj dohvatio za vrat preteći mu da će ga zadaviti. U drugom slučaju, optuženi je isto tako naneo povrednom smrtonosne udarce u momentu kada je povređeni po ko zna koji put upao u stan optuženog napadajući njega i njegovu ženu (K — 4/66), itd.

Ako analiziramo koji je motiv napada kod nužne odbrane videćemo da je on vrlo različit. Pogledajmo šta se kao motiv pojavljuje:

Osveta	Imovin. odnosi	Zaštita drugih lica	Silovanje	Alkoh.	Pretnja	Samovlasno ostvarivanje prava	Krađa
8	6	3	3	2	2	2	2

Kao što se može primetiti u najvećem broju slučajeva to je osveta, zatim slede imovinski odnosi, silovanje odnosno pokušaj silovanja, zaštita drugih lica, alkoholizam, pretnja, samovlasno ostvarivanje prava i krađa.

U vezi sa ovim kao nužno se nametalo pitanje: gde tražiti poreklo ovakvih motiva napada. Analizirajući sve presude u kojima je bilo nužne odbrane i prekoračenja nužne odbrane mogli smo doći do zaključka da je to po pravilu, vrlo nizak kulturni nivo svih napadača koji imaju samo osnovnu školu ili čak ni to. Ovo pak ukazuje na primitivizam kod naših ljudi na selu koji se vrlo često posvađaju da traže rešenje u fizičkom obračunavanju. Na ovo nas upućuje i činjenica da su od svih napada samo dva izvršena u Nišu, dok su ostala izvršena u okolnim selima.

U pogledu sredstava napada slika izgleda ovako:

Nož	Vila	Motka	Sekira	Kolac	Gvozdena šipka	Goloruk
5	4	3	3	4	1	6

Iz ovog pregleda se vidi da je skoro u svim slučajevima sredstvo napada bilo vrlo opasno po život i telo napadnutoga. Interesantno je napomenuti da je u 6 slučajeva napadač dejstvovao goloruko. Uvidom u te predmete primećeno je da su u većem broju slučajeva to daleko fizički snažnija lica od napadnutog. Prema tome, to su bila lica koja su i bez posedovanja bilo kakvog sredstva mogla naneti napadnutom vrlo teške povrede.

Objekt napada po pravilu su bila dobra fizičkih lica (26), a izuzetno dobra pravnih lica (1).

S obzirom da su sredstva napada bila vrlo opasna, pogledajmo kako su izgledala sredstva odbrane:

Nož	Motka	Sekira	Kolac	Gvozdena šipka	Kamen	Srp	Puška	Goloruk
6	4	2	3	2	3	1	2	4

Iz datog pregleda može se zaključiti da su sredstva odbrane bila adekvatna napadu. Po pravilu, to su bila skoro ista sredstva koja su primenjivana i kod napada. Isto tako, analizom datih predmeta mogli smo doći do zaključka da su ovakva sredstva bila neophodno potrebna za odbijanje napada.

Problem dokazivanja napada i odbrane postojao je u praksi ovoga suda. U većini slučajeva sud je dokaze zasnivao na osnovu zapisnika o uviđaju, izveštaju veštaka, iskazu svedoka i izjavi napadača ili napadnutoga. Mišljenja smo da je sud nedovoljno koristio psihijatra — veštaka kao pomoć za kvalifikovanje određene radnje. Naime, psihijatar može da odgovori kakav je bio sadržaj svesti izvršioca, kakvo je bilo psihičko stanje izvršioca, a naročito stepen njegovog uzbuđenja i sa kakvim motivima je

izvršilac postupao u vršenju datog dela. Mišljenja smo da odgovori na data pitanja mogu u mnogome da pomognu sudu prilikom kvalifikacije dela. Stoga, smatramo da bi sud ovu vrstu pomoći mogao više da koristi.

Problem prekoračenja nužne odbrane pojavljivao se kako u našoj pravnoj teoriji, tako i u sudskoj praksi, pa vidimo i u praksi Okružnog suda u Nišu. U našoj teoriji o tome problemu postoje dva mišljenja. Po jednom mišljenju, ubistvo na mah iz čl. 136 KZ može da bude izvršeno prekoračenjem granica nužne odbrane.¹⁵ Osnovna ideja ovog gledišta je u tome da propis čl. 11 st. 3 KZ nije ni na koji način unapred vezan za čl. 136 KZ, već se može primeniti i kad postoje elementi čl. 136 KZ. Dalje, zastupnici ovog gledišta ističu da je propis čl. 11 st. 3 KZ u suštini propis koji ima značaja i primenu samo kod odmeravanja kazne.

Po drugom vladajućem mišljenju, nedopustivo je vršiti kombinovanje čl. 136 KZ i čl. 11 st. 3 KZ. Ubistvo na mah nije isto što i ubistvo u prekoračenju nužne odbrane. Kod prekoračenja nužne odbrane izvršilac dela smatra da je to jedini način odbijanja napada, dok kod ubistva na mah izvršilac uopšte ne razmišlja o tome na koji način može odbiti napad odnosno otkloniti vređanje, zbog afektnog stanja u kome se nalazi.¹⁶ Prema tome ako se na osnovu analize konkretnog događaja ustanovi da je radnja izvršioca imala **odbranbeni karakter** i da je izvršilac svojom radnjom nastojao na odbijanju napada onda će data radnja biti kvalifikovana u smislu čl. 135 st. 1 KZ u vezi čl. 11 st. 3 KZ. Ukoliko se pak, ustanovi da celokupna situacija izvršioca nije imala odbranbeni karakter i da izvršilac nije ni razmišljao na koji način će odbiti napad, onda bi ta radnja morala biti kvalifikovana u smislu čl. 136 KZ. Prema tome, ako se na osnovu analize konkretnog događaja zaključi da se radi o krivičnom delu ubistva na mah iz čl. 136 KZ, onda smo mišljenja da u takvoj situaciji ne može postojati prekoračenje nužne odbrane u smislu čl. 11 st. 3 KZ.

Zastupnici prvog gledišta smatraju da je propis čl. 11 st. 3 KZ u suštini propis koji ima značaja i primenu samo kod odmeravanja kazne. Međutim, kod krivičnog dela ubistva na mah iz čl. 136 KZ, prekoračenje nužne odbrane se ne može uzeti kao okolnost koja utiče na odmeravanje kazne. Stanje jake razdraženosti izvršioca ocenjuje se i utvrđuje kao element krivičnog dela ubistva na mah, pa se samim tim ta ista činjenica ne može još jednom uzimati u obzir kod istog dela, jer je zakonodavac propisujući kaznu za ovo delo imao u vidu stanje jake razdraženosti kao jedan od elemenata ovog dela.¹⁷ Dakle, nemoguće je jednu istu činjenicu dva puta ceniti u istom događaju.

U sudskoj praksi je takođe bilo različitih stavova o prekoračenju nužne odbrane. Vrhovni sud Srbije u svom stavu sa sednice krivičnog odeljenja od 30. maja 1968. godine prihvatio je drugo napred opisano teorijsko stanovište. Vrhovni sud je naveo da »kvalifikacija dela ubistva na

15) Vidi: Mihailo Acimović: Prilog razlikovanju ubistva na mah od sličnih dela; Pravni život br. 4/1962, str. 22 i Dr Bogdan Zlatarić: Krivični zakonik u praktičnoj primjeni, Zagreb, 1956, I svezak, str. 59-61.

16) Dr Janko Tahović, isto delo, str. 83.

17) Vidi: Đorđe Rogulja: Krivično delo ubistva na mah iz čl. 136 KZ Glasnik Advokatske komore u SAP Vojvodini, br. 4/1972, str. 29.

mah iz čl. 136 KZ isključuje primenu propisa o prekoračenju granica nužne odbrane iz čl. 11 st. 3 KZ. Međutim, Okružni sud u Nišu je suprotno tome, i po našem mišljenju nepravilno izvršio kombinovanje ova dva propisa koji nisu u koliziji, ali kod kojih postoje jasni kriterijumi za njihovo razgraničavanje.

Inače, Okružni sud u Nišu je kod prekoračenja nužne odbrane od ukupno 7 slučajeva u 5 slučajeva kaznu ublažio, a u 2 slučaja je učinioca dela oslobodio od kazne. Prilikom odmeravanja kazne za dela učinjena u prekoračenju nužne odbrane sud je, po pravilu, uzimao sledeće okolnosti: afektno stanje izvršioca dela, stanje jake razdraženosti ili prepasti, neosudivost, priznaje i iskreno držanje učinioca krivičnog dela. Tako je sud od 4 slučaja krivičnog dela ubistva iz čl. 135 st. 1 KZ a u vezi čl. 11 st. 3 KZ dvojici izrekao kaznu strogog zatvora u trajanju od 4 godine, jednom kaznu zatvora u trajanju od 2 godine, a jednog oglasio krivim, ali ga je oslobodio od kazne. U 3 slučaja krivičnog dela teške telesne povrede iz čl. 141 st. 1 KZ a u vezi čl. 11 st. 3 KZ sud je jednom izrekao kaznu zatvora u trajanju od 3 meseca, drugom isto kaznu zatvora samo u trajanju od 5 meseci, a trećeg učinioca oglasio krivim, ali ga je oslobodio od kazne. Dakle, iz ovog pregleda može se zaključiti da je sud kod svakog slučaja cenio sve okolnosti koje su bitne za dati događaj pa shodno tome izricao i odgovarajuću presudu.

Zaključak. Konačni utisak koji se stiče proučavanjem spisa Okružnog suda u Nišu je sledeći:

1. Institut nužne odbrane pojavljuje se u praksi i to u vezi sa krivičnim delima iz čl. 135, 141 i 142 KZ.
2. Do napada najčešće dolazi u vezi sa imovinskim i ličnim odnosima i to uglavnom u seoskim područjima.
3. Sud je uglavnom i sa malim izuzetkom pravilno primenjivao odredbe čl. 11 KZ u praktičnom rešavanju slučajeva.

Quelques questions théoriques et pratiques de la légitime défense

R é s u m é

L'auteur examine les problèmes généraux de la légitime défense en traitant particulièrement l'application de cette institution dans la pratique du Tribunal départemental de Niš. Dans la première partie de l'article l'auteur a exposé les conceptions théoriques relatives au fondement juridique de la légitime défense dont les deux principales sont les suivantes: la théorie subjective et la théorie objective. Aujourd'hui dans la plupart des législations la théorie objective est adoptée, elle est reconnue de même dans notre droit criminel.

Ensuite dans le travail sont analysés les cas pratiques qui ont été l'objet de débats dans la pratique du Tribunal départemental de Niš. Au cours des dix dernières années ce tribunal avait à statuer sur vingt cas de légitime défense et dans sept cas quand celle-ci a été transgressée. L'auteur cite ces cas et expose les motifs qui ont poussé les agresseurs à attaquer et auxquels les accusés ont opposé la résistance, ensuite les moyens d'attaque et les moyens de défense, et en terminant il a formulé ses conclusions.

1. L'institution de la légitime défense apparaît dans la pratique dans les cas que les infractions suivantes sont commises: l'homicide, la lésion corporelle grave et la lésion corporelle légère.

2. L'attaque se produit dans la plupart des cas au sujet des rapports patrimoniaux et personnels et généralement dans les régions campagnardes.

3. Le tribunal a généralement à peu d'exception près appliqué avec justice les dispositions de la légitime défense en réglant les cas qui se sont présentés dans la pratique.

